EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

LAUSUNTO

7.9.2023

Pertti Rauhio
eduskunnan hallintojohtaja

Tarkastusvaliokunnalle

K 7/2023 vp Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022

Yleistä

Kanslian johtoryhmä käsitteli toimintakertomuksen kokouksessaan 27.2.2023 ja 13.2.2023 se hyväksyi toimintakertomukseen sisältyvän sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuman. 2.3.2023 kansliatoimikunta käsitteli ja hyväksyi toimintakertomuksen ja eduskunnan tilintarkastajat antoivat siitä lausuntonsa.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaan Valtiokonttori antaa tarvittavat ohjeet kirjanpitoyksikköjen tilinpäätöksistä sekä niiden liitteistä ja laadinnasta. Näihin ohjeisiin sisältyy vuonna 2016 annettu ohje toimintakertomuksen laadinnasta, jota on sovellettu myös eduskunnan kanslian vuoden 2022 toimintakertomuksen laadinnassa.

Kanslian toiminta ja tavoitteiden saavuttaminen

Toimintakertomuksessa kanslian toimintayksiköt arvioivat vuodelle 2022 asettamiensa ja tulossuunnitelmaan kirjattujen tavoitteidensa toteutumista. Suurin osa toimintayksiköiden tavoitteista saavutettiin hyvin, vaikka toimintaympäristössä tapahtui jälleen merkittäviä ja ennakoimattomia muutoksia. Koronaepidemia alkoi hellittää alkuvuodesta 2022, mutta helmikuussa alkanut sota Ukrainassa muutti Suomen ja koko Euroopan turvallisuusympäristöä merkittävästi. Keväisen Nato-keskustelun päätteeksi eduskunta hyväksyi kannanoton, jonka mukaisesti Suomi hakee Naton jäsenyyttä. Kansliassa suunnattiin resursseja kokonaisturvallisuuden, varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan kehittämiseen. Samanaikaisesti päästiin jälleen käynnistämään monia korona-aikana lähes pysähdyksissä olleita toimintoja kuten matkoja, vierailuja ja tapahtumia. Myös valmistautuminen vuoden 2023 eduskuntavaaleihin alkoi. Kansliassa on siirrytty laajalti hybridityöhön ja myös valiokunnissa asiantuntijoiden etäkuulemiset ovat jo muodostuneet yleiseksi käytännöksi. Etä- ja hybridityön toimivuutta ja vaikutuksia kanslian toimintaan seurataan edelleen.

Kanslian toiminnan vaikuttavuutta, tehokkuutta, tuotoksia ja laadunhallintaa on toimintakertomuksessa tarkasteltu ennen kaikkea siitä näkökulmasta, miten kanslian tuottamat palvelut vastaavat kansanedustajien työn tarpeisiin. Keväällä 2022 toteutetussa kansanedustajien palvelukyselyssä vastaajat olivat edelleen hyvin tyytyväisiä kanslian palveluihin. Kanslialle osoitetut tehtävät on kyetty hoitamaan laadukkaasti annettujen resurssien puitteissa myös haastavissa oloissa. Kanslian toimintamenot kasvoivat 5,7 % vuodesta 2021 henkilötyövuosien kasvun ollessa 0,4 %. Kanslian toiminnassa päästiin monelta osin palauttamaan koronan aikana tauolla olleita toimintoja, mikä vilkastutti toimintaa jo muutenkin kiireisten vaalikauden viimeisten valtiopäivien rinnalla.

Riskienhallinnan näkökulmasta vuonna 2022 oli huomionarvoista kanslian toimintojen riskiarvioinnin uudistaminen. Turvallisuusosasto kehitti ja systematisoi riskienhallintamenettelyitä, otti käyttöön niitä tukevan järjestelmän sekä fasilitoi osastoilla tehtyjä riskiarviointeja. Näkökulmana oli jatkuvuuden turvaaminen. Tietoturvallisuuden painopiste oli jatkuvuuden kehittämisessä ja varautumisessa, mihin Ukrainan sota merkittävästi vaikutti. Verkkohyökkäyksistä huolimatta merkittäviä tietoturvapoikkeamia ei esiintynyt. Myös henkilöstön ja edustajien tietoturvatietoisuutta nostettiin ja tietoturvaperiaatteita tiukennettiin. Tietosuoja otettiin osaksi kanslian turvallisuusjohtamisjärjestelmää ja riskienhallintaa. Verkkohäirinnän kohteeksi joutuneita varten perustettiin tuki- ja neuvontapalvelu.

Kestävä kehitys ja vastuullisuus

Kanslian toiminnan vastuullisuutta on kuvattu vuodelta 2022 laaditussa vastuullisuusraportissa, jonka kansliatoimikunta hyväksyi 27.4.2023. Raportin laatiminen liittyi Valtiokonttorin käynnistämään valtion vastuullisuusraportointihankkeeseen, jossa kirjanpitoyksiköitä on kehotettu laatimaan omat vastuullisuusraporttinsa yhteisen raportointikehikon eli YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteiden pohjalta. Tavoitteena on tulevina vuosina sisällyttää vastuullisuusraportointi osaksi tilinpäätösraportointia.

Eduskunnan kanslia keskittyi omassa raportissaan kuvaamaan työtä vastuullisen kuluttamisen, rauhan ja oikeudenmukaisuuden sekä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Vuodelta 2022 voidaan mainita esimerkiksi kansliatoimikunnan päättämät eduskunnan energiansäästötoimenpiteet, uuden hankintastrategian hyväksyminen, Nato-keskustelun aikana korostunut avoimuus, demokratiakasvatushankkeen edistäminen, tietoturvaan ja digiosaamiseen liittyvät panostukset sekä palkkauksellisen tasa-arvon edistäminen.

Henkilöstö

Toimintakertomukseen on koottu oleellisimpia henkilöstöä koskevia tietoja ja tunnuslukuja. Niitä on käsitelty tarkemmalla tasolla vuoden 2022 henkilöstötilinpäätöksessä. Kanslian henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 492 henkilöä, joista 63 oli kansanedustajan avustajia. Heidän tuottamiensa henkilötyövuosien määrä oli 489,3 ja henkilötyövuoden hinta oli 75 198 euroa/htv. Vuonna 2022 korostuivat eläköitymiset, sillä kanslian henkilöstöstä 25 henkilöä (5 %) jäi eläkkeelle. Eläköitymisten määrä tulee pysymään korkeana myös lähivuosina, mihin on henkilöstösuunnittelussa varauduttu.

Tilinpäätösanalyysi

Eduskunnan vuoden 2022 tilinpäätöksen tärkeimmät tunnusluvut ja selvitys pääasiallisista muutosten syistä ovat seuraavat:

1. **Eduskunnan kanslian toimintamenot olivat 57,11 milj. euroa.** Nousua edellisvuodesta oli 3,10 milj. euroa eli 5,7 %. Kanslian toimintamenoihin sisältyvät eduskunnan kanslian palveluksessa olevien kansanedustajien avustajien menot, joiden toteuma vuonna 2022 oli 2,79 milj. euroa. Avustajamenot laskivat vuoden 2021 tasosta 0,16 milj. eurolla kolmen uuden Kokoomuksen eduskuntaryhmän kansanedustajan siirryttyä ryhmäkansliamalliin vuonna 2022.
   - Suurimpana yksittäisenä syynä menojen kasvulle oli muiden kulujen kasvu 1,20 milj. eurolla (36,9 %) vuoteen 2021 verrattuna. Näihin sisältyvät mm. matkustuspalvelut sekä patentti-, lisenssi- ja käyttöoikeusmaksut.
   - Palvelujen ostojen 0,87 milj. euron kasvua selittää etenkin valiokuntien asiantuntijapalkkioita käsittely työkorvauksina muiden palkkioiden sijasta. Myös mm. ravitsemuspalveluiden ja rakennusten korjaus- ja kunnossapitopalveluiden ostot kasvoivat.
   - Keskeneräisissä hankinnoissa on eduskunnan täydennysrakennushanke, 0,47 milj. euroa.
   - Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot kasvoivat 0,37 milj. euroa (9,9 %), henkilöstökulut 0,16 milj. euroa (0,5 %) ja vuokrat 0,04 milj. euroa (17,3 %) Suurimpana yksittäisenä syynä menojen kasvulle aine-, tarvike- ja tavarahankinnoissa oli energian hinnan merkittävä nousu. Henkilöstökuluja puolestaan kasvattivat mm. virka- ja työehtosopimuksen mukaiset palkankorotukset.

2. **Eduskunnan kanslian toimintamenot alittivat talousarvion 2,31 milj. eurolla (käyttöprosentti 96,1 %).** Euromääräisesti suurimmat säästöt syntyivät tieto- ja viestintäosastolla sekä valiokuntasihteeristössä. Alhaisimmat talousarvion toteumaprosentit olivat puolestaan tieto- ja viestintäosastolla sekä kansainvälisellä osastolla. Valiokuntasihteeristön, kansainvälisen osaston ja pääsihteerin toimintayksikön määrärahojen käytössä näkyy voimakkaasti koronavirusepidemian hellittäminen keväällä 2022 ja siitä seurannut eduskunnan tapahtumien, matkustamisen ja vierailuvaihdon elpyminen. Kanslian osastoista/toimintayksiköistä turvallisuusosaston ja tarkastustoimen määrärahat ylittyivät. Turvallisuusosastolla turvallisuusympäristön yllättävä ja ennakoimaton muutos vaikutti määrärahojen käyttöön. Tarkastustoimessa ylitys puolestaan selittyy etenkin Valtiontalouden tarkastusvirastoon kohdistuneella seurantatarkastuksella, johon ei ollut varauduttu talousarviota laadittaessa.

3. **Eduskunnan kanslian toimintamenoista maksetut palkkamenot henkilösivukuluineen ilman kansanedustajien avustajien palkkoja ja ulkopuolisten palkkioita olivat 32,45 milj. euroa**, mikä on 0,90 milj. euroa (2,9 %) enemmän kuin vuonna 2021. Palkkamenojen kasvuun vaikuttivat etenkin virkaehtosopimuksen mukaiset 2,0 %:n palkankorotukset 1.6.2022 lukien. Toisaalta työnantajan henkilösivukulut laskivat hieman. Henkilöstölle maksettiin vuoden 2021 tapaan rahasuorituksena korvaus käyttämättömistä lounaseduista tammi-helmikuun etätyömääräyksestä johtuen.

4. **Eduskunnan menot (ilman arvonlisäveroja ja eduskunnan oikeusasiamiestä) olivat 93,89 milj. euroa**, mikä on 5,04 milj. euroa (5,7 %) enemmän kuin vuonna 2021.

5. **Eduskunnan menot jokaista suomalaista kohden olivat noin 17 euroa.**

Eduskunnan pääluokassa vuoden 2022 talousarvioon varatut määrärahat ylittyivät eduskuntaryhmille maksettavan avustajatuen osalta. Kaikkien muiden momenttien määrärahat riittivät.